

§1

Omstreeks 1400 werden sommige Italianen ontevreden over hun eigen tijd. Zij namen de cultuur van de Grieken en de Romeinen als voorbeeld.

Deze nieuwe belangstelling voor de Grieks-Romeinse cultuur noemt men de **Renaissance**, Renaissance: wedergeboorte van de Grieks-Romeinse cultuur.

In de Renaissance namen de mensen drie belangrijke denkbeelden over

1. Ieder mens is belangrijk en het is goed om jezelf op de voorgrond te plaatsen.
2. Ieder mens leeft voor zichzelf en niet voor een of andere groep
3. Geniet van het leven op aarde en denk niet alleen maar aan de dood

Voorals mensen in de bovenlaag van de bevolking voelde zich in de 15^e eeuw tot deze denkbeelden aangetrokken.

Door het werk van deze mensen veranderde er veel voor iedereen.

1. De kooplieden wilden van hun rijkdom genieten.
2. Vorsten en edelen wilden meer macht krijgen.
3. Kunstenaars wilden de stijl van de Grieken en Romeinen overnemen.
4. Geleerden wilden net als de Grieken en de Romeinen onderzoek doen op gebieden die zijzelf belangrijk vonden.

§2

Vanaf de 15^e eeuw waren de Portugezen de Afrikaanse kust aan het verkennen. Ze zochten steun bij de volken die hen wilden helpen bij de strijd tegen de moslims.

In 1488 bereikten de Portugezen het zuidelijkste punt van Afrika.

In 1498 bereikte Vasco da Gama India.

De Portugezen stichtten verschillende factorijen.

Factorijen zijn handelspunten.

In de 17^e eeuw kregen de Hollanders de grootste invloed in Azië in de 18^e eeuw de Fransen en de Britten.

Columbus had zonder het zelf te weten een nieuw werelddeel ontdekt: Amerika. Hij dacht dat hij in Indië was geland.

De Spanjaarden stichtten in Amerika geen factorijen maar een kolonie.

Ook de Portugezen stichtten in Amerika een kolonie: Brazilië

Gevolgen van de ontdekkingen.

1. Verspreiding van mensen over de hele wereld.
2. Miljoenen sterven door ziekten en door geweld
3. Uitwisseling van producten en begin van een wereld economie

§3

Tot de 13e eeuw dachten de meeste Europeanen dat god maar één heerser over de samenleving wilde; de paus

De paus werd gezien als de opvolger van Petrus.

De vorsten waren ondergeschikt aan de paus en de vorsten moesten zorgen voor een goed bestuur en vechten tegen de heidenen.

De vorsten vonden dat zij de macht hadden op hun terrein en de paus over godsdienstelijke zaken. Dit noemt men **scheiding tussen kerk en staat**.

Vanaf de late middeleeuwen nam de macht van de vorsten toe.

In de meeste Europese staten ontstond het absolutisme. Dat is een regeringsvorm, waarin ervan wordt uitgegaan dat de koning door God is aangesteld en alle macht in handen heeft.

§4

De Hervorming of Reformatie

Tijdens de Middeleeuwen deed bijna iedereen wat de kerk zei. Als je niet luisterde werd je steng gestraft. Aan het begin van de 16de eeuw groeide het aantal mensen dat kritiek had op de paus, de bisschoppen en de plaatselijke geestelijken. Toen de kerk niet veranderde besloten ze een eigen kerk op te richten. De afscheiding van de Katholieke Kerk wordt de Hervorming of Reformatie genoemd. De aanhangers hiervan zijn protestanten en hun opvattingen zijn het woord protestantisme.

Oorzaken van de Hervorming:

1. De nieuwe belangstelling voor de Grieks -Romeinse cultuur

Sommige vonden dat de kerk de bijbel niet goed uitlegden, dus gingen ze doen wat in die tijd verboden was, de bijbel op hun eigen manier uitleggen. De Hollander Erasmus (rond 1500) was 1 van de belangrijkste onderzoekers die zich bezighield met de kerk. Hij schreef ook veel kritiek over de kerk, zonder dat het zijn bedoeling was gingen mensen zich afscheiden.

2. Trouw aan eigen land en koning wordt belangrijker dan trouw aan de kerk

De Katholieke Kerk had in de Middeleeuwen een grote invloed op het dagelijkse leven. De mensen voelden zich een inwoner en waren daarnaast Christen. Tijdens de opkomst van de nationale staten veranderde veel mensen. Trouw aan land en koning werd belangrijker dan de Katholieke Kerk. Rond 1532 waren er veel problemen bij de Engelse Kerk, maar de Anglicaanse Kerk bestaat nu nog.

3. De aantrekkingskracht van het protestantisme op verschillende bevolkingsgroepen

In de 16de eeuw nam de handel sterk toe. De gegoede/rijke burgers werden steeds rijker. In vergelijking met de rijke burgers werd de adel armer. Daarom liet de adel de boeren nog meer belasting betalen. Ook nam de bevolking sterk toe. Daardoor stegen de prijzen van levensmiddelen. Op al deze bevolkingsgroepen oefende het protestantisme aantrekkingskracht uit:

- De adel : In protestantse landen werd een deel van het grondbezit van de kerk onder de edelen verdeeld. Hun rijkdom nam weer toe

- De rijke/gegoede burgerij: die bewonderde de vooral de eenvoudige manier van leven en het harde werken van de protestanten. Zij waren ook rijk geworden.

- De boeren en arme bevolking in de steden: In deze tijd van toenemende armoede ergerden velen zich aan de rijkdom van de Katholieke Kerk. Zij voelden zich meer aangetrokken tot het protestantisme.

De Duitse monnik Maarten Luther (1500) las de boeken van Erasmus. Er is een verschil tussen hun, waar Erasmus alleen maar iet zei, voerde Luther actie. Luther vond dat veel gebruiken in de Kerk niet in de Bijbel worden genoemd.

Daarom waren ze volgens hem niet juist, hij schreef zijn kritiek op in 95 stellingen. De kerk was het niet met hem eens, maar hij kreeg wel steun van de enige vorsten. Dit deden zij om een paar opvattingen van Luther:

1. De Bijbel is de enige bron van het geloof.
2. Iedereen mag de bijbel op zijn eigen manier uitleggen
3. Het pausschap, het celibaat(priesters mogen niet trouwen), veel sacramenten, de verering van de heiligen en de kloosterorden moeten worden afgeschaft.
4. Mens kan alleen in hemel komen door berouw en geloof
5. De handel in aflaten moet worden afgestraft.
6. De vorst is in elke staat het hoofd van de kerk.
7. Onderdanen moeten de vorst altijd gehoorzamen

Waarschijnlijk koos een aantal vorsten vooral om de laatste 4 punten voor het Lutheranisme.

In 1524 kwamen bozen boeren in opstand, in de bijbel stond dat iedereen vrijheid heeft, maar Luther koos de kant van de vorsten. In 1525 werd op bloederige wijze de opstand van de boeren onderdrukt.

Door het succes van Luther kwamen er andere aanhangers naar voren, bijv. Johannes Calvijn(1509-1564). De stad Geneve werd onder zijn leiding hervormd. In welke opzichten verschilt het Calvinisme van het Lutheranisme?

1. De calvinisten organiseerden zich van onder af , iedere gemeente bestuurde zichzelf door een raad van gekozen ouderlingen. Godsdienstige vraagstukken werden besproken in een kerkvergadering of synode van afgevaardigden van de gemeente.

2. Als een vorst Gods gebod overtrad dan was verzet tegen hem toegestaan

Vanaf het begin van de 16de eeuw hield de Katholieke Kerk acties tegen de protestanten. Deze acties worden de Contra -Reformatie genoemd. In de eerste plaats probeerde de Kerk enige misbruiken te verwijderen waartegen de protestanten zich hadden gekeerd. In de tweede plaats probeerde men met verschillende maatregelen de Hervorming terug te dringen:

1. Kloosterorden gingen zich bezighouden met het bestrijden van ketterijen
2. Het aantal kerkelijke rechtbanken werd uitgebreid. Deze rechtbanken van inquisitie gingen ketterij vervolgen en veroordelen. Ze werden gemarteld en op de brandstapel gedaan. Daardoor bleven veel mensen, of werden veel mensen katholiek.

Verschillen tussen Katholicisme en Protestantisme:

Katholicisme Protestantisme

Paus leider van de kerk. Geen aparte leider of leiding van alle groepen

Geestelijken mogen niet trouwen Predikanten mogen trouwen

Taken in kerk worden ze veel mogelijk gedaan door geestelijken Alle taken in de kerk worden door leden (niet geestelijken) vervuld.

Centraal in de kerk: het altaar Centraal in de kerk: de kansel

Er zijn zeven sacramenten om geloven verder te helpen Er zijn 2 sacramenten : de doop en het Avondmaal